

หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุชั้นกลาง จำนวน ๗๐ ชั่วโมง

---

๑. ชื่อหลักสูตร หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุชั้นกลาง จำนวน ๗๐ ชั่วโมง

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการดูแลสุขภาพอนามัยผู้สูงอายุและปฏิบัติต่อผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อเตรียมการรองรับระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) และผู้ป่วยระยะท้าย (Palliative Care) ในระดับครอบครัวและชุมชน
๓. เพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร ครอบครัว ประชาชนทั่วไป และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) และผู้ป่วยระยะท้าย (Palliative Care) ในชุมชน
๔. สนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) และผู้ป่วยระยะท้าย (Palliative Care) ของหน่วยงานภาคีเครือข่ายระดับพื้นที่ในชุมชน

๓. โครงสร้างหลักสูตร(ตามเอกสารแนบท้ายหลักสูตร)

๔. คำอธิบายหลักสูตร

ศึกษาความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับความจำเป็นในวางแผนด้านการดูแลส่งเสริม ฟื้นฟู สุขภาพผู้สูงอายุ กลุ่มโรคอาการ ปัญหาที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ เทคนิคการสังเกต การประเมินภาวะวิกฤต การช่วยชีวิต การปฐมพยาบาล การศึกษาสุขภาพ องค์กรวมและการจัดทำแผนการดูแลรายบุคคล (Care Plan) ตามสภาพปัญหาของผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน เพื่อการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ระบบบริการการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาวและการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครประจำครอบครัว ชุมชนและภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการ พัฒนาการทำงานและการรองรับการดูแลผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงด้านการดูแล สุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) และผู้ป่วยระยะท้าย (Palliative Care) ในระดับครอบครัวและชุมชน

๕. เนื้อหาของหลักสูตร (ตามเอกสารแนบท้ายหลักสูตร)

๖. กลุ่มเป้าหมาย

๑. บุคลากรในครอบครัวของผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิง
๒. ประชาชนทั่วไป

๗. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม

๑. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ ไม่จำกัดเพศ
๒. จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ ๖ หรือเทียบเท่า
๓. มีประสบการณ์ในการดูแลผู้สูงอายุไม่น้อยกว่า ๑ ปี โดยมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับหน่วยบริการในพื้นที่ให้การรับรอง
๔. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
๕. มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เป็นโรคร้ายแรงหรือโรคติดต่อร้ายแรง
๖. มีวุฒิภาวะและบุคลิกลักษณะเหมาะสมในการเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ

๘. คุณสมบัติวิทยากรผู้สอน (ตามเอกสารที่แนบท้ายหลักสูตร)

๙. เกณฑ์การประเมินผล

๑. ต้องมีเวลาเรียนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียน
๒. เกณฑ์การตัดสินต้องผ่านการทดสอบภาคทฤษฎีด้วยคะแนนไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๖๐
๓. ต้องผ่านการฝึกปฏิบัติภาคสนาม โดยฝึกปฏิบัติในหน่วยบริการสาธารณสุขในระดับพื้นที่
๔. ศึกษาและเก็บตัวอย่างผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงที่อยู่ในชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในบทบาทของ Care Manager ประจำหน่วยบริการในชุมชน

๑๐. วิธีการประเมินผล

๑. จัดทำแบบทดสอบ Pre – Post ก่อนและหลังการอบรม
๒. ทดสอบในรายแผนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ
๓. ทดสอบการปฏิบัติงานภาคสนาม

๑๑. เอกสารประกอบการเรียนการสอน

๑. คู่มือแนวทางการอบรมหลักสูตรผู้ดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตร ๗๐ ชั่วโมง
๒. คู่มือสนับสนุนการบริหารจัดการระบบบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
๓. คู่มือปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ (ตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติฯ พ.ศ. ๒๕๖๑)
๔. คู่มือกองทุนหลักประกันสุขภาพกรุงเทพมหานคร ๒๕๖๖

แผนการสอนหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุชั้นกลาง จำนวน ๗๐ ชั่วโมง

แผนการสอน	เนื้อหา	ภาคทฤษฎี (ชั่วโมง)	ภาคปฏิบัติ (ชั่วโมง)	จำนวน ชั่วโมง	คุณสมบัติผู้สอน
๑.การจัดการการดูแล (Care Management)	<ul style="list-style-type: none"> - หลักพื้นฐานของ Care Management - การค้นพบผู้เป็นเป้าหมายการช่วยเหลือและการรับรู้สถานการณ์ - ทฤษฎีทางสังคม การใช้ให้เป็นประโยชน์และการใช้ทรัพยากรสำหรับการจัดการดูแลผู้รับบริการ - การสื่อสารที่สำคัญสำหรับ Caregiver 	๑	-	๑	- บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข
๒.คุณลักษณะและบทบาทหน้าที่ของ Caregiver	<ul style="list-style-type: none"> - บทบาทหน้าที่ของ Caregiver - การปรับเปลี่ยนเจตคติและมุมมองต่อการดูแลผู้สูงอายุ ผู้มีภาวะพึ่งพิง ผู้ป่วยระยะประคับประคองและระยะท้าย - จริยธรรมของ Caregiver 	๒	๑	๓	- บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข
๓.สิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> - สิทธิและสวัสดิการผู้สูงอายุ - ชุดสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุในระบบบริการตามหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 	๒	-	๒	- นิติกร - นักพัฒนาสังคม - นักสังคมสงเคราะห์
๔.โรคที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> - การเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ - ภาวะสมองเสื่อม - การเคลื่อนไหวร่างกายและการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ - การดูแลผิวหนังสำหรับผู้สูงอายุ - การมองเห็น - การได้ยิน - ภาวะกลืนปัสสาวะ - กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non- Communicable diseases: NCDs) 	๓	-	๓	- แพทย์ - พยาบาล
๕.การให้ความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือการประเมิน ค้นหาภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> - การประเมินความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน (Barthel Index for Activities of Daily Living: ADL) - การคัดกรองกลุ่มอาการของผู้สูงอายุ ๙ ด้าน - แอปพลิเคชันสมุดบันทึกสุขภาพผู้สูงอายุ (Blue Book Application) 	๒	๒	๔	บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข
๖.การปฐมพยาบาลและการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุเบื้องต้น	<ul style="list-style-type: none"> - การปฐมพยาบาลเบื้องต้น - การช่วยเหลือผู้สูงอายุกรณีสำลักอาหาร - การช่วยเหลือผู้สูงอายุในสถานการณ์ภัยพิบัติเบื้องต้น - การตรวจร่างกายเบื้องต้น (ความดันโลหิต อุณหภูมิร่างกาย ชีพจร และการหายใจ) - การพยาบาลผู้สูงอายุที่ข้อเท้าแพลง - การเช็ดตัวลดไข้ - การห้ามเลือด - หกล้ม กระดูกหัก ข้อเท้าแพลง 	๓	๓	๖	- พยาบาล - นักวิชาการสาธารณสุข

แผนการสอน	เนื้อหา	ภาคทฤษฎี (ชั่วโมง)	ภาคปฏิบัติ (ชั่วโมง)	จำนวน ชั่วโมง	คุณสมบัติผู้สอน
๗.การใช้ยาในผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง	<ul style="list-style-type: none"> - หลักการใช้ยาทั่วไป ความรู้พื้นฐานการบริหารการจัดเก็บ และวิธีการใช้ยาสำหรับผู้สูงอายุ - ความรอบรู้เบื้องต้นเรื่องยา (การอ่านฉลากยา การสังเกตคุณภาพ) - การแนะนำการรับประทานยาตามโรคของผู้สูงอายุ - ปัญหาที่พบและข้อควรระวังจากการใช้ยาในวัยสูงอายุ 	๒	-	๒	- เกษัชกร
๘. โภชนาการสำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ - การเตรียมอาหารเฉพาะโรค - การดูแลและการให้อาหารทางสายยาง - น้ำสะอาด อาหารปลอดภัย 	๒	๒	๔	<ul style="list-style-type: none"> - นักโภชนาการ - นักวิชาการสาธารณสุข - พยาบาล
๙.การดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง	<ul style="list-style-type: none"> - ความสำคัญของช่องปากและการดูแล - การดูแลทำความสะอาดช่องปาก 	๑	๑	๒	<ul style="list-style-type: none"> - ทันตแพทย์ - เจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุข - พยาบาล
๑๐.การส่งเสริมสุขภาพจิตการจัดกรความเครียดและการประสานส่งต่อการช่วยเหลือในผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมสุขภาพจิตใจผู้สูงอายุและผู้ดูแล - เทคนิคการสื่อสารและการสร้างสัมพันธภาพที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุและผู้ดูแล - แนวทางการประสานส่งต่อ ช่วยเหลือในการดูแลผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง - ระบบการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงในระบบ Long Term Care 	๒	๒	๔	<ul style="list-style-type: none"> - จิตแพทย์ - พยาบาลจิตเวช - นักจิตวิทยา
๑๑.การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง 	๒	๑	๓	<ul style="list-style-type: none"> - นักวิชาการสาธารณสุข - นักวิชาการสิ่งแวดล้อม
๑๒.การแพทย์แผนไทยแพทย์ทางเลือกและกายภาพบำบัดสำหรับการดูแลผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง	<ul style="list-style-type: none"> - การเคลื่อนไหวร่างกายด้วยวิธีการทางกายภาพบำบัด - การใช้ภูมิปัญญาไทยและการแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ - การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม 	๒	๑	๓	<ul style="list-style-type: none"> - แพทย์แผนไทย - แพทย์แผนไทยประยุกต์ - นักกายภาพบำบัด - นักวิทยาศาสตร์การกีฬา
๑๓.การดูแลผู้ป่วยระยะท้ายแบบประคับประคอง (Palliative Care) ในชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> - ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับผู้ป่วยระยะประคับประคองและผู้ป่วยระยะสุดท้าย - หลักการดูแลผู้ป่วยระยะประคับประคอง, ผู้ป่วยระยะสุดท้ายและครอบครัวใกล้ชิด - หลักการสื่อสารในการดูแลผู้ป่วยระยะประคับประคอง, ผู้ป่วยระยะสุดท้ายและครอบครัวใกล้ชิด - หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการแสดงเจตนาในวาระสุดท้ายของชีวิตผ่านกระบวนการวางแผนการดูแลล่วงหน้า(Advance care planning) 	๔	๑	๕	<ul style="list-style-type: none"> - แพทย์ - พยาบาล - นักสังคมสงเคราะห์ - นักวิชาการสาธารณสุข

แผนการสอน	เนื้อหา	ภาคทฤษฎี (ชั่วโมง)	ภาคปฏิบัติ (ชั่วโมง)	จำนวน ชั่วโมง	คุณสมบัติผู้สอน
	และการทำหนังสือแสดงเจตนา ในวาระสุดท้ายของชีวิต (Living will) ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐				
๑๔.การฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม	- การ Orientation Caregiver ในการดูแลผู้ป่วยข้างเตียง - การฝึกปฏิบัติงาน	๑	๒๖	๒๗	- Care Manager - บุคลากรทางการแพทย์
๑๕.การวัดและประเมินผล	- ทดสอบและประเมินผลภาคทฤษฎี - ทดสอบและประเมินผลภาคปฏิบัติ - ทดสอบและประเมินผลด้านทักษะการปฏิบัติ - ทดสอบและประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรม	๑	-	๑	- เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินของหลักสูตรฯ
รวมจำนวนชั่วโมง		๓๐	๔๐	๗๐	